

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

**EGE KIYILARINDA (İZMİR – AYDIN)
GERÇEKLEŞEN YASA DIŞI GÖÇ HAKKINDA
İNCELEME RAPORU**

**24. Dönem 4. Yasama Yılı
2014**

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

EGE KIYILARINDA (İZMİR–AYDIN) GERÇEKLEŞEN YASA DIŞI GÖÇ
HAKKINDA İNCELEME RAPORU

I. BAŞLANGIÇ

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun “Türkiye’de bulunan mülteciler, sığınmacılar ve yasa dışı göçmenlerin sorunlarına ilişkin incelemelerde bulunmak üzere” kurduğu, Kilis Milletvekili Ahmet Salih DAL, Ankara Milletvekili Ülker GÜZEL, Kahramanmaraş Milletvekili Sıtkı GÜVENÇ, Ordu Milletvekili İhsan ŞENER, Tunceli Milletvekili Hüseyin AYGÜN, Tokat Milletvekili Reşat DOĞRU ve Adana Milletvekili Murat BOZLAK’tan oluşan Alt Komisyon¹, kıyılarımızı kullanarak Avrupa ülkelerine yasa dışı geçiş yapmak isteyen yabancılar hakkında İzmir ve Aydın illerinde inceleme yapma kararı almıştır.

6-7 Şubat 2014 tarihlerinde yapılan incelemeye, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanı Sakarya Milletvekili Ayhan Sefer ÜSTÜN, Alt Komisyon Başkanı Kilis Milletvekili Ahmet Salih DAL, Ankara Milletvekili Ülker GÜZEL, Kahramanmaraş Milletvekili Sıtkı GÜVENÇ, Ordu Milletvekili İhsan ŞENER, Tunceli Milletvekili Hüseyin AYGÜN ve Tokat Milletvekili Reşat DOĞRU katılmış; ayrıca Yasama Uzmanı Kenan Altaş ve Komisyon görevlisi Burhan Kılıç Alt Komisyona eşlik etmiştir.

II. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

Ülkemizde yasal ve yasa dışı olarak bulunan bazı yabancılar, yasa dışı olarak Avrupa ülkelerine geçiş yolları aramakta, en başta da Ege Denizi kıyılarını kullanarak kıyılarımıza çok yakın olan Yunanistan’a ait adalara ulaşmaya çalışmaktadırlar. Bu yasa dışı geçişler sırasında kullandıkları deniz araçlarının batması sonucu ölümler meydana gelmekte, insani trajediler yaşanmaktadır.

Komisyonumuz da bu üzücü olayların vuku bulduğu yerleri görmek ve olayların sıklıkla meydana geldiği yerel bölgelerdeki yetkililer ile sivil toplum temsilcilerinden bilgi almak amacıyla bir inceleme kararı almıştır. Çalışma sadece deniz yoluyla yasa dışı geçiş yapmaya çalışan göçmenleri kapsamakta, tüm yasa dışı göçmenleri içermemektedir.²

¹ Alt Komisyon 24. Yasama Dönemi başında kurulmuş olup, ikinci devre başında 23 Ekim 2013 tarihinde üyeleri yeniden belirlenmiştir.

² Burada yazılı olan “yasa dışı göçmen” kavramı literatürde “düzensiz göç” olarak ifade edilmekte, resmi kaynaklarda ise çoğunlukla “yasa dışı veya kaçak göç/göçmen” olarak kullanılmaktadır. Alt Komisyonun kuruluşundaki tercih nedeniyle burada da “yasa dışı göç” ve “yasa dışı göçmen” ifadelerine yer verilmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

III. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

Yasa dışı geçişler Ege kıyılarının Yunan adalarına yakın hemen hemen tüm noktalarından yapılmakta ise de, Alt Komisyon, tüm kıyı şeridini inceleme imkanı olmamasından dolayı geçişlerin en sık olduğu Aydın'da Kuşadası ve İzmir'de Çeşme kıyılarında inceleme gerçekleştirmiştir. Bu yerlerde göçmenlerin kullandıkları ulaşılması zor geçiş yollarını gözlemleyebilmek için Sahil Güvenlik Komutanlığına ait botlarla yerinde inceleme gerçekleştirilmiştir. Ayrıca yerel makamlardan bilgi alınmış, sivil toplum temsilcilerinin görüşüne başvurulmuş ve her iki ilde yasa dışı göçmenlerin tutulduğu geri gönderme merkezlerine ziyarette bulunulmuştur. Çalışmadaki amaç deniz yoluyla gerçekleştirilen yasa dışı göçü incelemek olduğu için geri gönderme merkezlerinin denetimi sınırlı tutulmuştur.

IV. İNCELEMELER

1. Genel Bilgi

Ülkemizin doğu ve güney bölgelerinden yasa dışı olarak veya yasal yollardan ülkeye girmiş bulunan yabancılar insan kaçakçılarının organizesi ile, genellikle İstanbul'da yapılan organizasyonlarla Ege kıyı bölgelerine ulaşmakta, ardından da çeşitli deniz araçlarıyla Yunanistan'a ait adalara geçmeyi amaçlamaktadırlar.

Harita 1: Türkiye ile Çevresindeki Ülkeleri ve Yasa dışı Geçiş ve Çıkışlar

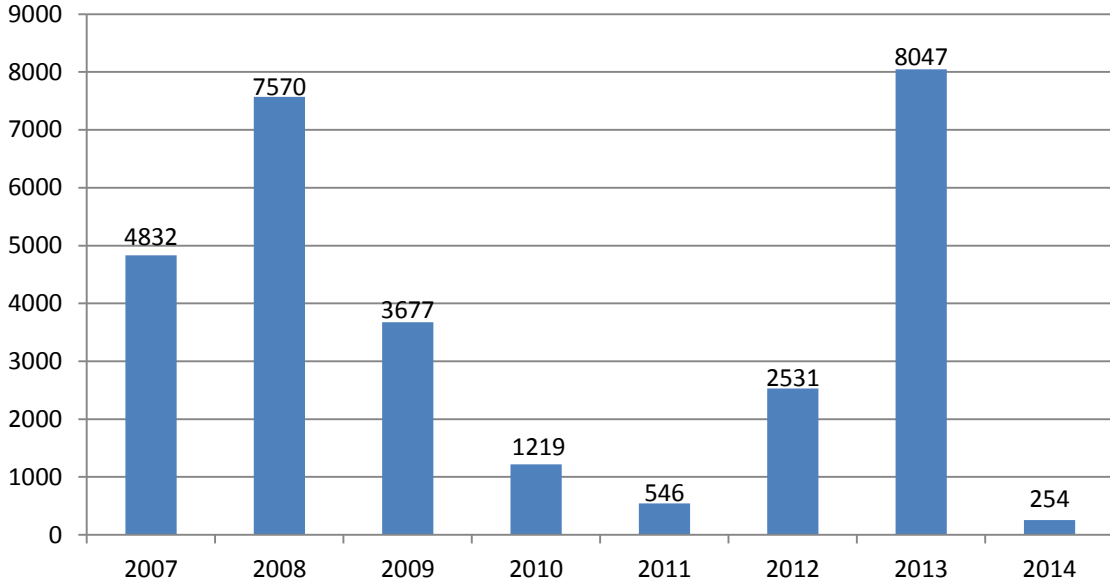

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Ege'ye kıyısı bulunan Edirne, Çanakkale, Balıkesir, İzmir, Aydın ve Muğla illerinin tamamı göçmenlerce yasa dışı geçiş amacıyla kullanılmaktadır. Çanakkale'nin Ayvacık, Behram; Balıkesir'in Ayvalık, Burhaniye; İzmir'in Çeşme, Karaburun, Alaçatı, Seferihisar, Sığacık, Özdere, Dikili, Aliağa, Çandarlı, Urla; Aydın'ın Kuşadası, Söke, Didim, Muğla'nın Bodrum, Marmaris, Fethiye, Dalaman, Datça bölgeleri yasa dışı göç olaylarının sıkça meydana geldiği bölgelerdir.

Ege Denizi genelinde yıllar içerisinde gerçekleşen yasa dışı göç, rakamlarla şu şekildedir:

Tablo 1: Yasa Dışı Göç İstatistiği

Sahil Güvenlik Komutanlığınca yakalanan yabancıların sayısını göstermektedir.

2008 yılında oldukça yüksek olan yasa dışı göç trafiği, bu yıldan sonra 2012 yılına kadar azalan bir seyir izlemiştir. Öyle ki, 2011 yılında 2008'e kıyasla yasa dışı göçte %72 oranında bir azalma meydana gelmiştir. Ancak 2011'den sonra yeniden bir tırmanma gerçekleşmiş ve 2013 yılında 2008'in de üzerinde yasa dışı göç olayı yaşanmıştır.

2008 yılındaki artışın Afganistan ve Filistin'de ortaya çıkan çatışma ortamlarından kaynaklandığı tahmin edilmektedir. Bu yıldan sonra FRONTEX olarak adlandırılan Avrupa Birliği'nin Dış Sınırlarında Uygulama İşbirliğinin Eşgüdümünden Sorumlu Avrupa

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Kurumu'nun faaliyete geçirilmesiyle Yunan karasularının korunaklı hale getirilmesi yasa dışı geçişleri engellemiş ve caydırıcılık kaynağı oluşturmuştur.³

2013 yılındaki artışın nedeni ise, ülkelerindeki iç savaş nedeniyle 2011 yılından itibaren Türkiye'ye gelen yüzbinlerce Suriye vatandaşının yasa dışı göç olayına karışmasıdır. Nitekim aşağıda (Tablo 2) görüleceği üzere 2013 yılında yasa dışı göç olaylarına karışan Suriye vatandaşlarının oranı, toplam yasa dışı göçmenlerin %40'ını oluşturmaktadır.

Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından yapılan yakalamalar neticesinde, üzerlerinde çıkan belgeler ve beyanlar esas alınarak tespit edilen uyrukluklar şöyledir:

Tablo 2: 2008-2013 Yılları Uyruklarına Göre Göçmenlerin Sayısı

Ülke	2008	2009	2010	2011	2012	2013
<i>Filistin</i>	2.568	1.452	690	74	848	484
<i>Afganistan</i>	2.039	557	109	30	564	1579
<i>Somali</i>	992	945	126	15	3	77
<i>Moritanya</i>	616	27	1	-	-	3
<i>Irak</i>	479	86	14	14	4	8
<i>Eritre</i>	275	183	23	38	78	674
<i>Myanmar</i>	219	261	129	268	564	1962
<i>İran</i>	175	35	39	3	54	56
<i>Pakistan</i>	73	23	3	1	2	10
<i>Suriye</i>	23	21	2	47	347	3101
<i>Diğer</i>	111	87	33	56	67	93
TOPLAM	7.570	3.677	1.219	546	2.531	8.047

2013 yılında yasa dışı geçiş yapmaya çalışanlar arasında, Suriye vatandaşları birinci sırada, Myanmar vatandaşları ikinci sırada, Afganistan vatandaşları ise üçüncü sırada yer almaktadır. 2013 yılında 3101 Suriye vatandaşı yasa dışı göç gerçekleştirme teşebbüsünde bulunmuş iken, 2008 yılında bu sayı sadece 23 idi. Myanmar vatandaşı sayısındaki artış ise farklı bir nedene dayanmaktadır. Gerçekten Myanmar vatandaşı olanların yanı sıra, geri

³ FRONTEX adlı uygulama ile AB üyesi tüm ülkelerin sahil güvenlik birimleri Yunan karasularında faaliyet göstermeye başlamış ve geniş bir alan etkili bir şekilde gözlemlenmiştir.

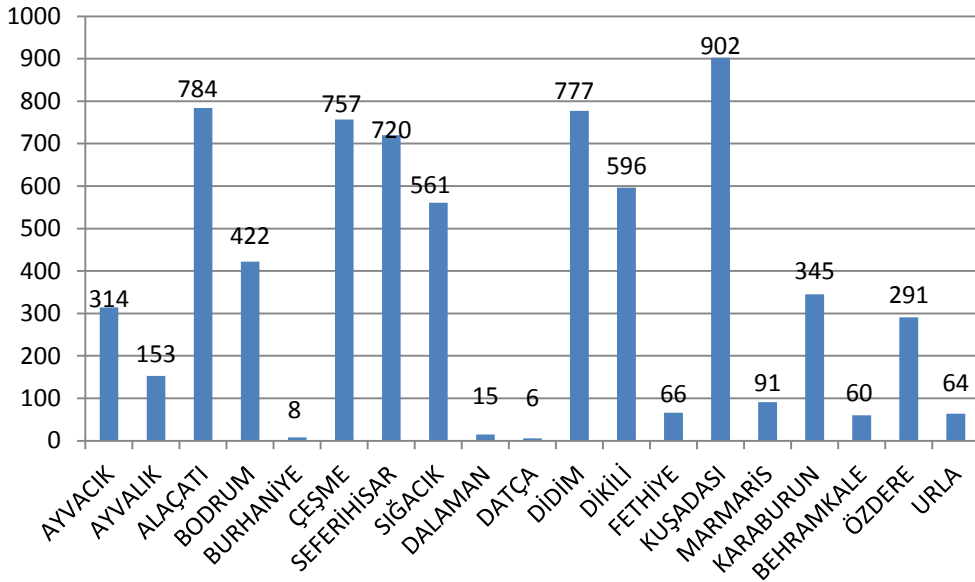

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

gönderilmek istemeyen ve bu ülkenin de ülkemizde temsilciliğinin bulunmadığını bilen yabancılar evraklarını yok ederek Myanmar vatandaşı olduklarını beyan etmektedirler. Böylece, kişinin geri gönderilmesi için seyahat belgesi temin edilememekte, geri gönderilmesi ayları hatta yılları bulmakta, nihayetinde de kişi geri gönderilinceye kadar salıverilmektedir. Kısaca uyruklukta beyan esas alındığı için elde edilen veriler gerçek rakamlardan farklı çıkabilmektedir.

2013 yılında bölgelere göre yasa dışı geçiş yapmaya çalışan göçmen sayısı ise şu şekildedir:

Tablo 3: Ege’de Bazı Bölgelerde Yakalanan Yasa Dışı Göçmen Sayıları (2013)

Görüldüğü üzere en fazla göçmen sırasıyla Kuşadası, Çeşme, Alaçatı, Didim ve Seferihisar kıyılarında yakalanmıştır.

Yasa dışı göçmenlerce lastik bot, balıkçı teknesi, fiber tekne, sürat teknesi, sandal, özel yat gibi her tür deniz aracı yasa dışı geçiş amacıyla kullanılmaktadır. Bunların yanı sıra, Yunanistan anakarası, İtalya’ya vs. gibi daha uzun mesafelere gitmek için tankerler, gemiler, yatlar gibi büyük deniz araçları da kullanılmaktadır. Kullanıldığı tespit edilen deniz araçlarına yönelik yıllık istatistik şu şekildedir:

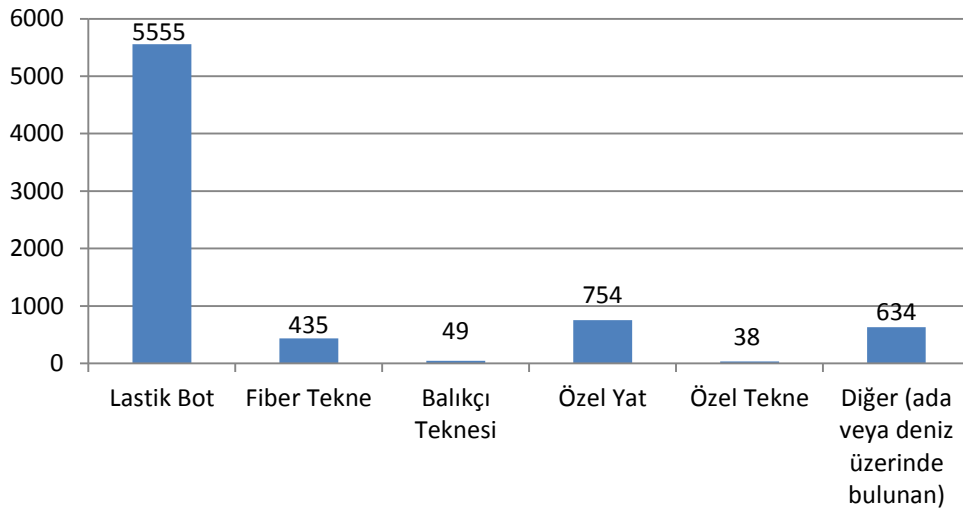
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Tablo 4: Yasa Dışı Göçmenlerce Kullanılan Deniz Araçları

	Sandal	Sürat/ Fiber Tekne	Jet Ski	Özel Yat	Balıkçı Teknesi	Şişme Lastik Bot
2009	8	17	1	3	2	117
2010	2	7	-	10	3	15
2011	-	3	-	6	1	3
2012	-	14	-	15	1	55
2013	4	29	1	17	4	189

2013 yılında hangi deniz aracında kaç yasa dışı göçmenin tespit edildiğine dair istatistik ise şu şekildedir:

Tablo 5: Yasa Dışı Göç Araçları ile Taşınan Göçmen Sayısı (2013)

Göçmenlerin yasa dışı göç amacıyla en sık kullandıkları deniz aracı lastik botlardır. Organizatörlerce ayarlanan lastik botlar ucuz olması, karadan kolaylıkla taşınabilmesi gibi nedenlerle yasa dışı göç için sıkça kullanılmaktadır. Diğer araçlar ise göçmenlerin ödedikleri para miktarına göre değişmektedir.

Boğularak ölümlerle sonuçlanan kazaların çok büyük bir kısmı lastik botların kullanımından kaynaklanmaktadır. Eskimiş, elde çıkarılmak üzere olan lastik botlara kapasitesinin çok üstünde insan bindirilmekte, botun patlaması, yırtılması, devrilmesi veya kasten (göçmenler veya organizatörlerce) patlatılması gibi nedenlerle boğulma olayları

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

yaşanmaktadır. 2007-2013 arasında **187** göçmen yasa dışı geçiş sırasında boğularak hayatını kaybetmiştir. Bunların önemli bir kısmı çocuk yaştaki insanlardır.

2013 yılında Sahil Güvenlik Komutanlığınca denizde ölü olarak bulunan göçmenlerin sayısı şu şekildedir:

Tablo 6: 2013 Yılında Sahil Güvenlik Komutanlığınca Denizde Ölü Bulunan Göçmen Sayıları

	ERKEK	KADIN	ÇOCUK	Toplam
EGE Geneli	24	7	9	40
İzmir	-	2	1	3
Aydın	-	-	-	-
Muğla	2	1	2	5
Balıkesir	6	1	1	8
Çanakkale	16	3	5	24

Yine diğer yıllarda Sahil Güvenlik Komutanlığınca denizde ölü olarak bulunan göçmenlere ilişkin istatistikler ise şu şekildedir:

Tablo 7: 2007 Yılında Denizde Ölü Bulunan Göçmen Sayıları

2007	Yakalanan/Kurtarılan	Boğulan	Kayıp*
EGE Geneli	4391	50	82
İzmir	880	34	40
Aydın	1184	6	24
Muğla	479	10	3
Balıkesir	893	-	-
Çanakkale	745	-	-
Edirne	19	-	15

*Kayıp sayıları kurtarılan göçmenlerin beyanlarına dayanmaktadır.

Tablo 8: 2008 Yılında Denizde Ölü Bulunan Göçmen Sayıları

2008	Yakalanan/Kurtarılan	Boğulan	Kayıp
EGE Geneli	7502	11	3
İzmir	850	-	-
Aydın	3878	7	-
Muğla	230	-	-
Balıkesir	1165	4	-
Çanakkale	1370	-	-
Edirne	9	-	3

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Tablo 9: 2009 Yılında Denizde Ölü Bulunan Göçmen Sayıları

2009	Yakalanan/Kurtarılan	Boğulan	Kayıp
EGE Geneli	3580	15	50
İzmir	759	1	3
Aydın	1394	7	17
Muğla	264	7	30
Balıkesir	476	-	-
Çanakkale	564	-	-
Edirne	123	-	-

Tablo 10: 2010 Yılında Denizde Ölü Bulunan Göçmen Sayıları

2010	Yakalanan/Kurtarılan	Boğulan	Kayıp
EGE Geneli	1069	-	23
İzmir	96	-	-
Aydın	361	-	13
Muğla	361	-	-
Balıkesir	-	-	-
Çanakkale	223	-	-
Edirne	28	-	10

Tablo 11: 2011 Yılında Denizde Ölü Bulunan Göçmen Sayıları

2011	Yakalanan/Kurtarılan	Boğulan	Kayıp
EGE Geneli	345	5	-
İzmir	55	5	-
Aydın	4	-	-
Muğla	231	-	-
Balıkesir	2	-	-
Çanakkale	53	-	-

Tablo 12: 2012 Yılında Denizde Ölü Bulunan Göçmen Sayıları

2012	Yakalanan/Kurtarılan	Boğulan	Kayıp
EGE Geneli	2383	63	7
İzmir	880	-	-
Aydın	1184	62	1
Muğla	479	1	-
Balıkesir	893	-	6
Çanakkale	745	-	-
Edirne	19	-	-

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Yasa dışı göçe organizatörlük yapanların büyük kısmı Türkiye vatandaşı olmakla beraber, Yunanistan, Gürcistan, Ukrayna, İran, Irak, Suriye, Rusya, Çeçenistan, Sırbistan, Rusya Federasyonu, KKTC, Filistin ve Çin Halk Cumhuriyeti vatandaşları da organizatör olarak yakalanmış veya saptanmıştır.

Komisyonumuzca yapılan inceleme ve görüşmelerde göçmenler ve sivil toplum kuruluşlarınca sıkça dile getirilen bir iddia, yasa dışı göçmenlerin birçoğunun Yunanistan karasularına ulaştıktan sonra, buradan Yunan polis ve sahil güvenlik ekiplerince Türk karasularına geri atıldıklarıdır. Hatta kimi geri atmaların boğulmayla sonuçlandığı, geri atılmadan önce göçmenlerin darp edildiği, para ve diğer eşyalarının zorla alındığı gibi çeşitli iddialar gündeme getirilmiştir. Bazı geri atma hadiseleri Türk makamlarınca diplomatik yollarla Yunan makamlarına bildirilmiş olsa da, geri atmaların devam ettiği iddia edilmektedir.

Buna mukabil, Türk güvenlik birimlerinin yasa dışı göçmenlerin geçişine göz yumdukları, yakalamada gerekli hassasiyeti göstermedikleri şeklinde bir duyum veya bilgi alınmamıştır.

2. Aydın İli İncelemeleri

Aydın ilinde 6 Şubat 2014 tarihinde yapılan incelemelerde yasa dışı göçmenlerin tutulduğu geri gönderme merkezi ziyaret edilmiş ve ardından Kuşadası ilçesine geçilerek yasa dışı geçiş güzergâhlarında incelemelerde bulunulmuştur.

Aydın'da 2013 yılında yaşanan 71 olayda 1755 yasa dışı göçmen yakalanmıştır. Bu yıl içerisinde ölüm olayı olmamakla birlikte, boğulmak üzereyken çok sayıda göçmen kurtarılmıştır. 2007-2012 arasında ise 82 göçmen yasa dışı geçiş yapmak üzereyken boğulmuş, 55'i de denizde kaybolmuştur. Aydın'ın Kuşadası ve Didim kıyıları göçmenler tarafından en fazla kullanılan bölgelerdir. Ziyaret yapıldığı tarihte en yakın olay 24 Ocak 2014 tarihinde Kuşadası'na bağlı Dilek Yarımadasının güneyindeki Tavşan Adası açıklarında meydana gelmiştir. Kuşadası'ndaki Dilek Yarımadası Milli Parkı, coğrafi özelliği nedeniyle yasa dışı geçişleri için en sık kullanılan güzergâhtır.

2.a Geri Gönderme Merkezindeki İncelemeler

6 Şubat 2014 tarihinde ziyaret edilen Geri Gönderme Merkezi (GGM) 30 Temmuz 2013 tarihinde hizmete açılmış olup, yeni ve geniş bir binaya ve yerleşkeye sahiptir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Merkezde erkekler ve kadınların barındırılması ayrı kısımlarda yapılmaktadır. Merkezde 22 erkek koğuşu, 32 kişilik aile koğuşu ve 64 kişilik kadın koğuşu yer almaktadır. GGM’de ayrıca revir ve yemekhane de bulunmaktadır; yemekhane aile bölümü ve erkekler bölümü olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

GGM 404 kişi kapasiteli olup, inceleme yapıldığı tarihte 36 kişinin barındığı tespit edilmiştir. Merkez en yüksek mevcuduna kapasitesinin yarısından biraz fazla olarak 240 kişiyle ulaşmıştır. Yakalanan şahıslar geldikleri ülkelere gönderildikleri veya salıverildikleri için GGM’de sürekli olarak bir sirkülasyon bulunmaktadır. GGM’ye sadece Aydın çevresinde yakalananlar değil, Edirne gibi yasa dışı geçiş girişimlerinin çok yoğun olduğu illerde yakalananlar da gönderilmektedir.

Yakalanıp GGM’ye getirilen her göçmene GGM’de “tebligat formu” ve eki olan “bilgilendirme broşürü”yle hakları yazılı olarak bildirilmektedir. Tebligat ve eki İngilizce’den Urduca’ya kadar göçmenlerin anladıkları hemen her dilde sağlanmaktadır. Tebligat ve ekinde göçmenlere yasal konumları, geri gönderilme işlemleri, kararlara itiraz ve yargıya başvuru yolu, kişinin en fazla ne kadar süreyle tutulacağı ve merkezin genel düzenine ilişkin kurallar hakkında bilgi verilmektedir. İncelemede, haklarını anlatan bir bilgilendirme formunun kendilerine tebliğ edilip edilmediği sorulan bazı göçmenler, soruya olumlu yanıt vermişlerdir.

Geri Gönderme Merkezindeki tüm yabancıların harcamaları Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından karşılanmaktadır. Aydın Geri Gönderme Merkezinde bulunan yabancılara yönelik sivil toplum kuruluşlarınca herhangi bir yardımda bulunulmadığı bilgisi alınmıştır.

İncelemede, GGM’de bulunan ve 24 Ocak 2014 tarihinde Tavşan Adası açıklarında batan bottan kurtulan Eritre vatandaşı M.Ö. ile bir görüşme gerçekleştirilmiştir. M.Ö. yaklaşık 3,5 ay önce Eritre’den Sudan’a geçtiğini, buradan elde ettiği sahte pasaportla Suriye’ye gittiğini, Suriye’den de Hatay’a geçiş yaptığını, Hatay’dan İstanbul’a ulaştığını, burada kendisi gibi göçmen arkadaşlarıyla iletişim kurarak onlar aracılığıyla Yunan adalarına geçmek amacıyla kaçakçılara ulaştığını, amacının Yunanistan’a oradan da İsveç’e gitmek olduğunu, kaçakçıların kendisini Suriyelilerin çoğunluğunu oluşturduğu bir grubun içine dahil ettiklerini, İstanbul’dan Kuşadası’na (Dilek Yarımadası) geldiklerini, Yarımadadan kıyıya ulaşarak 20 kişi bota bindiklerini, denizde açıldıktan sonra Yunan botlarını gördüklerini, paniğe kapılan bir göçmenin botu kesmesi üzerine battıklarını, botu kesen kişi ve kendisinden

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

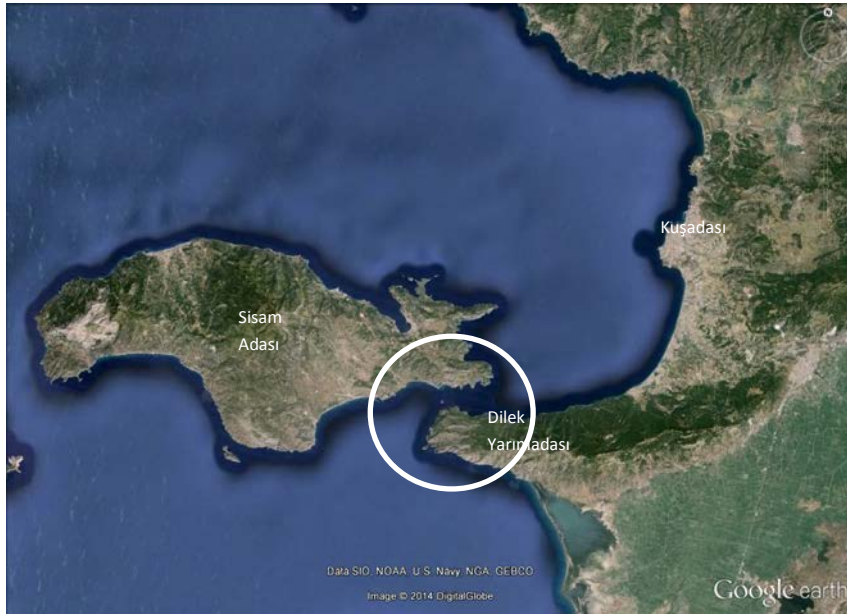
başka herkesin boğularak öldüğünü, kendisinin de yüzme bilmemesine karşı botun bir parçasına tutunarak hayatta kaldığını ve Türk sahil güvenlik gemilerince kurtarıldığını ifade etmiştir.

2.b. Kuşadası İlçesindeki İncelemeler

Kuşadası ilçesi Aydın'ın Ege kıyısındaki üç ilçesinden biridir ve en kuzeyde yer almaktadır. İlçenin büyük oranda uzun ve düz bir sahili bulunmakta ancak ilçe sınırları içindeki Dilek Yarımadası yüksek ve sarp dağlar, vadiler, kanyonlar ve koylardan oluşmaktadır. Milli park konumunda olan 11.000 hektarlık ve ormanla kaplı Yarımada yerleşim bulunmamakta, Yarımada'nın ancak belli kısımlarına insan geçişine izin verilmektedir.

Yarımada Türkiye'nin Yunan adalarına en yakın ana kara parçasıdır. Yarımada'daki Dip Burnu adlı bölgeden Sisam Adasına uzaklık sadece 1755 metredir. Yarımada bu özellikleri ve konumu nedeniyle yoğun yasa dışı geçişlere sahne olmaktadır.

Harita 2: Kuşadası, Dilek Yarımadası ve Sisam Adası Bölgesini Gösterir Harita

Halka içindeki alan yasa dışı göçmenlerin sıkça kullandıkları bölgeyi göstermektedir.

İnsan kaçakçılarının organizesi ile bölgeye ulaşan yabancılar Dilek Yarımadası Milli Parkı üzerinden Dip Burnuna kadar gece yaya yürüyerek buradaki kıyıda ya da

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Yarımada'nın diğer kıyılarından çoğunlukla lastik botlar kullanarak Sisam Adasına geçmeyi amaçlamaktadırlar. Genellikle kaçak geçişler için hafta içi gece geç ve sabaha karşı saatler tercih edilmektedir.

Sisam Adasına geçme girişiminde bulunan yabancılar, henüz kıyıya ulaşmadan karada veya kıyıda ya da botla adaya geçmekte iken ya da Sisam Adasıyla Yarımada arasındaki Türkiye'ye ait küçük adalarda yakalanabilmektedirler.

Yakalanan yasa dışı göçmenler güvenlik birimleri tarafından kontrol altına alınıp, yasal işlemler yapılmak üzere ilgili mülki makamın emniyet ya da jandarma birimlerine teslim edilmektedirler.

Bot ya da teknenin batması durumunda kurtarma faaliyetleri Sahil Güvenlik Bot Komutanlıkları ve Hava Birimlerince, Jandarma Komutanlığınca, Arama Kurtarma ve Sağlık Birimlerince koordineli olarak yerine getirilmektedir. Yasa dışı göçmenlerin yakalandıktan sonra geçici barınma merkezlerine intikal ettirilinceye kadar her türlü masrafı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından sağlanarak yiyecek ve barınma ihtiyaçları karşılanmaktadır. Denizde kurtarılan yabancılar ise hastanelerde tedavi altına alınmaktadır.

Yakalanan göçmenlere Kuşadası Cumhuriyet Başsavcılığı'nın talimatı doğrultusunda yasal işlem yapılarak ifadeleri tercüman eşliğinde alınmaktadır. Serbest ikameti bulunanlar veya başka bir düzenlemeye tabi olanlar (geçici korumayla kamplardan barındırılan Suriye vatandaşları gibi) işlemleri yapıldıktan sonra salıverilmekte, diğerleri orijin ülkelere geri gönderilmek üzere geri gönderme merkezlerinde tutulmaktadır. Kuşadası'nda yakalanan yasa dışı göçmenler Aydın ili Geri Gönderme Merkezine nakledilmektedir.

2013 yılında Kuşadası bölgesinde meydana gelen yasa dışı geçiş olayı 35 olup bu olaylarda toplam 902 göçmen yakalanmıştır. 2007-2012 tarihleri arasında ise 69 yabancı yasa dışı geçiş sırasında boğularak hayatını kaybetmiştir. İnceleme yapıldığı tarihte, son olayın 24 Ocak 2014 tarihinde gerçekleştiği ve bu olayda Dilek Yarımadasının yakınındaki Tavşan Adasında bir lastik botun batması üzerine 13 kişinin sağ kurtarıldığı, 5 kişinin hayatını kaybettiği ve bir kişinin kaybolduğu bilgisi edinilmiştir.

Kuşadası kıyı bölgesinde kaçakçıların sıkça kullandıkları güzergâhları denizden görmek amacıyla Sahil Güvenlik Komutanlığınca tahsis edilen bot ile kıyı boyunca inceleme yapılmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Dilek Yarımadası'nın güneyine kadar olan kıyı şeridi orta hat boyunca görülmüştür. Dilek Yarımadası'nın Dip Burnuna kadar oldukça sarp ve sık ağaçlı orman olduğu gözlemlenmiştir. Fiziki özellikler nedeniyle karada yakalanma riskinin az olduğu, buna karşılık kıyıda adaya ulaşma şansının yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Ancak haritadan ve çıplak gözle bakıldığında oldukça yakın görünse de Ada ve Yarımada arasındaki mesafenin göz yanıltıcı olduğu, yakınlık algısı nedeniyle göçmenlerin botlara aşırı kalabalık bindikleri veya bindirildikleri, ancak aşırı kalabalığa dayanamayan botların batması sebebiyle boğulmaların gerçekleştiği bilgisi alınmıştır.

Sahil Güvenlik Komutanlığınca bölgede 24 saat esasına dayalı gözlem yapılmaktadır. Gece görüşü ve termal özellikli dürbünlerle de gözlem yapılabilmektedir. Ancak bölgenin coğrafi özellikleri görüş ve gözlem olanaklarını sınırlandırmaktadır.

Kuşadası'nda Alt Komisyonca yerel tekne sahipleri adına Kuşadası Su Ürünleri Kooperatifi ile görüşülmüştür. Kooperatif temsilcisi, şu anda insan kaçakçılığı yapan veya teknesini kullandıran yerel kişilerin bulunmadığını bildiklerini, ancak kaçakçılıkta çok para olması nedeniyle geçmişte bazı balıkçıların bu tür işlere girdiğini, teknesini bu amaç için organizatörlere satanların da olduğunu, 20-25 yıldır kaçakçılığın var olduğunu, son 3-4 senedir Kuşadası limanından yerel tekne sahiplerinin bu tür olayların içinde bulduklarını duymadıklarını, zaten yapılan organizasyonların balıkçıların olanaklarının üzerinde gerçekleştiğini, bu işlerin İzmir'de organize edildiğini duyduklarını, kaçakçılık hakkında yasalardaki cezaların yeterince uygulanmaması nedeniyle organizatörler için caydırıcılık arz etmediğini, kaçakçıların kısa süre ceza alıp serbest kaldıklarını, organizatörlerce bir defa kaçakçılık işine çekilen kişinin tehditle sürekli çalıştırıldığını, kaçakçıların ana limanı değil kırsal alandaki kör limanları kullandıklarını, kendisinin çok defa yaşanan olaylara tanıklık ettiğini, yasa dışı geçiş gördükleri zaman hemen Sahil Güvenlik Komutanlığına haber verdiklerini, batma olması halinde müdahale ettiklerini, Yunan tarafının göçmenleri Türk tarafına geri attığına bir defa şahit olduğunu, boğulmalarda da paylarının olduğunu düşündüğünü, batma olaylarında kullanılan teknelerin elde çıkarılmış eski tekneler olmalarının da etkili olduğunu ifade etmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

3. İzmir İli İncelemeleri

İzmir ilinde 7 Şubat 2014 tarihinde yapılan incelemelerde yasa dışı göçmenlerin tutulduğu geri gönderme merkezi ziyaret edilmiş ve ardından Çeşme ilçesine geçilerek yasa dışı geçiş güzergâhlarında incelemelerde bulunulmuştur.

İzmir’de 2013 yılında 108 olayda 3500 yasa dışı göçmen yakalanmıştır. Meydana gelen ölüm sayısı 3’tür. 2007-2012 arasında ise 40 göçmen yasa dışı geçiş yapmak üzereyken boğulmuş, 43’ü de denizde kaybolmuştur. Yine burada da çok sayıda göçmen boğulmak üzereyken deniz yüzeyinde kurtarılmıştır.

İzmir’in hemen hemen tüm kıyıları göçmenler tarafından yasa dışı geçiş amacıyla kullanılmaktadır. Özellikle Çeşme, Dikili, Karaburun, Seferihisar, Aliağa, Menderes sıkça kullanılmaktadır. Ziyaret yapıldığı tarihte en yakın olay Çeşme ilçesinde meydana gelmiştir. Nitekim Çeşme 2013 yılında en sık kullanılan güzergah olmuştur.

3.a Geri Gönderme Merkezindeki İncelemeler

7 Şubat’ta ziyaret edilen İzmir Geri Gönderme Merkezi (GGM) eski bir fabrikanın dönüştürülmesi ile faaliyete geçmiştir. 12 barınma odası ve bir revire sahiptir. Erkek ve kadın yatakhaneleri ayrı olup, 9’ar ve 22’şer kişilik odalarda duş (sıcak su), tuvalet ve klima bulunmaktadır. Koridor ve odalar 24 saat kameralarla izlenmektedir. GGM’de çocuklar için de küçük bir park alanı bulunmaktadır.

Haftada bir gün periyodik sağlık kontrolleri yapılmaktadır. Tedavi giderleri ücretsiz olarak karşılanmaktadır.

Merkezin kapasitesi 258 kişilik olup ziyaretin gerçekleştiği tarihte merkezde 95 kişi bulunmaktadır. Kapasitenin altında mevcut bulunsa da, odaların oldukça kalabalık görüldüğü, bu nedenle Merkez kapasitesinin daha aşağı çekilmesinin gerektiği görülmüştür. Ziyaret edilen iki odanın pencerelerinin yukarıda ve küçük oluşu ve ayrıca pencere önlerinin kısmen kapalı olması (dış duvara yakınlık veya diğer nedenlerle) hava girişini yetersiz kılmaktadır. Ne var ki, yeni bir GGM yapımının devam ettiği bilgisi edinilmiştir.

Toplu olarak görüşülen göçmenler, fiziki imkanlardan ve görevlilerin kendilerine yönelik tutumlarından herhangi bir şikayette bulunmamışlardır. Bir göçmen içme suyunu yeterli alamadıklarından yakınmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Göçmenlere her koridorda bulunan kartlı telefon ile iletişimde bulunma imkanı verilmektedir. Ancak istisnai hallerde, emanete alınan cep telefonları kullanılabilmektedir. Günde birer saat iki defa GGM bahçesine çıkmalarına müsaade edilmektedir.

Ziyaret tarihinde GGM’de, deniz yoluyla yasa dışı geçiş yapmakta iken yakalanmış 6 yabancı bulunmakta idi. Bunlardan Suriye uyruklu bir göçmenin, İdlip’ten Hatay’a giriş yaptığını, otobüsle İstanbul’a ulaştığını, arkadaşları aracılığıyla Türk uyruklu bir kişiyle 1800 dolara anlaştığını, 08.12.2013 tarihinde sabah vakti Suriye, Afganistan ve Ürdün kökenli yaklaşık 40 kişiyle yola çıkarak İzmir’e yola çıktıklarını, saat 20:00 gibi İzmir’de bilmedikleri bir yere ulaştıklarını, burada indirilip 1 km yürüdüklerini ve denize ulaştıklarını, kıyıda tekneye bindirildiklerini, 2 saatlik deniz yolculuğunun ardından Yunanistan’a vardıklarını, burada Yunan askerlerince yakalandıklarını ve kendilerine iyi muamelede bulunulduğunu, gelen başka askerlerce alelacele bir gemiye bindirildiklerini, yüzleri maskeli polislerce telefon ve paralarının alındığını, saatlerce gemide bekletildiklerini, kendilerine kötü muamele yapıldığını ve dövüldüklerini, ardından botlara bindirildiklerini, karaya yakın bir yerde can simitleri olmaksızın herkesin denize atıldığını, bir süre yüzdükten sonra karaya ulaştıklarını, karaya ulaştıklarında 2 kadın ve bir çocuğun öldüğünü fark ettiklerini, karada bir eve sığındıklarını ve burada jandarma tarafından yakalandıklarını belirten ifade tutanağı alınmıştır.

Yine, Afganistan uyruklu bir başka yabancının, İran üzerinden kara yoluyla Türkiye’ye giriş yaparak İstanbul’a ulaştığını, bir şahısla 1800 dolar karşılığında Yunanistan’a geçmek üzere anlaştığını, 3 Ocak 2014 tarihinde bilmediği bir yere getirildiğini, 4 Ocak 2014 saat 01.00 sularında bota bindirilerek denize açıldıklarını, Midilli Adasına doğru giderken Yunan botlarınca yakalandıklarını, üzerlerinin aranarak pasaportlarına ve paralarına el konulduğunu, ardından botlarının motorunu söktüklerini ve Türkiye tarafına bıraktıklarını, bir saat sonra da Türk sahil güvenlik botlarınca yakalandıklarını belirten ifade tutanağı alınmıştır.

3.b. Çeşme İlçesindeki İncelemeler

Çeşme İzmir’in ve Urla Yarımadasının en batısında yer alan çokça girinti ve çıkıntıya sahip bir ilçedir. Hemen karşısında, en yakın olduğu yerde anakaradan 5.9 km uzaklıkta olan Yunanistan’a ait Sakız Adası bulunmaktadır. Bu yakınlık deniz yoluyla yasa dışı geçişler için sıkça kullanılmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Yine, Çeşme'nin kuzeyinde dağlık ve ormanlık bölgelere sahip Karaburun ilçesi bulunmaktadır. İlçenin batı bölümünde yerleşim olmaması, dağlık ve ormanlık olan arazi ve bu bölgeye 6.4 km mesafede bulunan Koyun Adaları yasa dışı geçiş için bir cazibe oluşturmaktadır.

Harita 3: Çeşme, Karaburun ve Sakız Adası Bölgesini Gösterir Harita

Halka içindeki alanlar yasa dışı göçmenlerin sıkça kullandıkları bölgeleri göstermektedir.

İnsan kaçakçılarının organizesiyle, 100 ilâ 5000 dolar arasında değişen ücretler karşılığında, çoğunlukla İstanbul'dan Çeşme ve Karaburun'a ulaşan yabancılar, genelde lastik botlar kullanarak Sakız Adasına geçmeyi amaçlamaktadırlar.

Mülteciler, henüz kıyıya ulaşmadan karada veya kıyıda ya da botla adaya geçmekte iken veya Türkiye'ye ait küçük adalarda yakalanmaktadırlar. Yakalanan yasa dışı göçmenler, güvenlik birimleri tarafından kontrol altına alınıp, yasal işlemler yapılmak üzere ilgili mülki makamın emniyet ya da jandarma birimlerine teslim edilmektedirler.

Bot ya da teknenin batması durumunda kurtarma faaliyetleri Sahil Güvenlik Bot Komutanlıkları ve Hava Birimleri, Jandarma Komutanlığı, Arama Kurtarma ve Sağlık Birimleri tarafından yerine getirilmektedir. Yasa dışı göçmenler yakalandıktan sonra geçici barınma merkezlerine intikal ettirilinceye kadar masrafı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından karşılanarak yiyecek ve barınma ihtiyaçları karşılanmaktadır. Denizde kurtarılan yabancıardan sağlık sorunu yaşayanlar ise hastanelerde tedavi altına alınmaktadır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Yakalanan göçmenlerin ifadeleri Cumhuriyet Başsavcılığının talimatı doğrultusunda yasal işlem yapılarak tercüman eşliğinde alınmaktadır. İfadesi alınan göçmenler vatandaşı olduğu ülkeye göre salıverilmekte veya geri gönderme merkezlerine nakledilmektedirler. Çeşme ve Karaburun'da yakalanan yasa dışı göçmenler İzmir ili Geri Gönderme Merkezine nakledilmektedir.

2013 yılında Çeşme'de meydana gelen yasa dışı geçiş olayı 30 olup bu olaylarda toplam 757 kişi yakalanmıştır. Aynı yıl içerisinde 3 göçmen denizden yasa dışı geçiş sırasında boğularak hayatını kaybetmiştir. Çoğu göçmen de boğulmak üzereyken kurtarılmıştır.

Komisyonumuz tarafından Çeşme ilçesi kıyı bölgesinde göçmenlerin sıkça kullandıkları güzergâhları denizden görmek amacıyla Sahil Güvenlik Komutanlığınca tahsis edilen bot ile inceleme yapılmıştır.

Öncelikle Sakız Adasına en yakın bölge olan ve yasa dışı göçmenlerce en sık kullanılan Süngü Ada mevki görülmüştür. Çoğunlukla lastik botlarla yapılan geçişlerde denizin durgun olduğu zamanlarda karşı tarafa birkaç saatte ulaşılabilir. Kullanılan aracın süratine göre bu mesafe dakikalara düşebilmektedir. Geçişler yine gece geç saatlerde yapılmaktadır. Bazen organizatörlerin para karşılığı tuttuğu kişiler bazen de göçmenlerin kendileri bu araçları kullanmaktadır.

İkinci olarak, yine göçmenlerce sıklıkla tercih edilen Karaburun ilçesinin batısında yer alan ve Koyun Adalarına yakın bir bölge olan Küçükbahçe mevki görülmüştür. Burası da, yukarıda ifade edildiği gibi, yerleşimin olmadığı dağlık bir yer olması nedeniyle tercih edilmektedir. Buradan kullanılan deniz aracının türüne göre kısa sürede karşı tarafa ulaşmak mümkündür. Özellikle denizin sakin olduğu zamanlarda kolayca geçiş yapılabileceği görülmektedir.

Yasa dışı geçiş için sıkça kullanılan bu bölgeler, Sahil Güvenlik Komutanlığınca 24 saat esasına dayalı olarak sürekli olarak gözlenmektedir. Gece görüşlü ve termal özellikli dürbünler de gözlem amacıyla kullanılmaktadır. Buna karşın, denizden incelendiğinde bölge, gerçekten de coğrafi özellikleri bakımından kontrolü zor olup, karadan denize ulaşırken yakalanma riskini de azaltan, böylece yasa dışı geçişlere imkân verebilecek coğrafi yapıya sahiptir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Komisyon bölgedeki yasa dışı göçmen akını hakkında bilgilerine başvurmak amacıyla, yerel balıkçı kooperatifleri ve mülteciler hakkında çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla görüşmede bulunmuştur.

Çeşme Merkez Su Ürünleri Kooperatifi Üyesi Mehmet Yüz, kendilerinin bizzat gördükleri hadiseler olduğu gibi aldıkları duyumların da olduğunu, balıkçılık yaptıkları sırada kayalıklardan kurtardığı kişiler olduğunu, kimi balıkçıların ağına göçmenlere ait cesetlerin takıldığını bildiğini, acıklı olaylara tanık olduklarını, Çeşme’de yerel tekne sahiplerinin kaçakçılık olaylarına karışmadığını ifade etmiştir.

Dalyan Su Ürünleri Kooperatifi Üyesi Necmi Özkan, kendisinin bizzat tanıklık ettiği veya arkadaşlarından duyduğu olayların olduğunu, göçmen gruplarının karada yakalanamamasına şaşırıldığını, Yunanistan’a ait botların göçmenlere kötü davrandığını duyduğunu belirtmiştir.

İnsan Hakları Derneği temsilcisi Mustafa Topuz, yasa dışı göçmenlerle ilgili olarak, denizlerdeki vakaları engellemenin mümkün olmadığını düşündüğünü, Cenevre Mülteci Hakları Sözleşmesine yönelik Türkiye’nin coğrafi çekincesi sürdüğü sürece transit geçişlerin engellenemeyeceğini beyan etmiştir.

Çeşme Merkez Su Ürünleri Kooperatifi Başkanı Remzi Uzun, 6-7 sene önce kendi teknesinin iki defa insan kaçakçılığı için kullanılmak üzere kaçırıldığını, kaçakçıların limana gelerek bağlı tekneleri çözerek çaldıklarını, teknesinin Sakız Adası’nda bulduğunu ancak suç amacıyla kullanıldığı için kendisine verilmediğini, 2007 yılında balıkçılık yaptığı sırada Türkiye’ye ait küçük bir adada göçmenlerin yardım istediğini gördüğünü, bu kişilerin günlerce aç kaldıklarını öğrendiğini, çeşitli insani dramların yaşandığını, çalınan tekneleri tespit için gece taksi yapanların (gece çalışan tekneler) nereden nereye ve ne zaman gideceklerini bildirme zorunluluğunun getirilmesinin gerektiğini, böylece habersiz çıkan teknelerin kaçakçılık için kullanılıp kullanılmadığının tespit edilebileceğini ifade etmiştir.

V. DEĞERLENDİRME ve SONUC

Türkiye, gelişmiş/zengin batı ülkeleri ile gelişmemiş ve gelişmekte olan/yoksul/şiddet sarmalındaki ülkeler arasındaki konumu nedeniyle dünyadaki temel göç yollarından birini oluşturmaktadır. Her iki bölge arasındaki refah seviyesi ortadan kalkmadan, bu göç hareketliliğinin sona ermeyeceğini, dünya durduğu müddetçe devam edeceğini söylemek zor değildir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Doğudan batıya göçün durması ancak kaynak ülkelerin istikrara kavuşması, ekonomik yönden toparlanması, iş imkanlarının çoğalması ve çeşitlenmesi ile mümkün olacaktır. Ayrıca hep özlemine duydukları Batının ve Batı tipi yaşam tarzının tozpembe bir hayat sunmadığı bilinmelidir. Batıda göçmenlere yönelik nefretin giderek arttığı, göçmenlerin çalışma hayatına daha az kabul edildiği, eğitimde fırsat eşitliğinden yararlanamadıkları, ırkçı eylemlerin mağduru oldukları bilinen gerçeklerdir. Dolayısıyla hayatları pahasına ulaşmak istedikleri Batının buna ne kadar değer biçtiğinin Doğu toplumlarında bilinmesi bu yönden önemlidir.

Türkiye'ye doğudan yasa dışı girişler, bölgenin aşırı dağlık coğrafi yapısından faydalanılarak; güneyden girişler ise son üç yıldır Suriye'deki iç karışıklık nedeniyle Türkiye'nin açık kapı politikasından faydalanılarak yapılmaktadır. Yasa dışı çıkışlar ise İstanbul ve İzmir'de yapılan organizasyonlarla, kuzeybatıda kara yoluyla Trakya'dan ve batıda Ege sahilinden Yunan adalarına doğru yoğun olarak gerçekleşmektedir.

Kıyıda adalara doğru yasa dışı geçişler sırasında ölümler meydana gelmekte; bunda, kullanılan deniz aracı, deniz aracına bindirilen göçmen sayısı, göçmenlerin yüzme bilip bilmemeleri, cankurtaran malzemeleri bulundurmamaları, suyun soğukluğu gibi hususlar etkili olmaktadır. Ancak yasa dışı geçişler sürdüğü müddetçe ölüm olaylarının son bulması mümkün görünmemektedir. Yasa dışı geçişlerin engellenmesi veya caydırıcı etmenlerin konulmasıyla, bunun ancak azaltılması mümkün olabilir. Nitekim 2008 ilâ 2012 yılları arasında denizden yasa dışı geçişi caydıran unsurların hayata geçirilmesi, denizin kullanımını büyük oranda engellemiş ve böylece ölüm olayları da bu oranda azalmış, hatta bazı yıllarda hiçbir ölüm olayı gerçekleşmemiştir. Bunun için ise etkin sınır denetimine ihtiyaç bulunmaktadır. Ne var ki, Ege kıyılarının girintili-çıkıntılı dağlık yapısı ve çok uzun bir kıyı coğrafyasının her yanında ve anakaraya yakın bulunan adalar etkin bir sınır denetimini mümkün kılmamaktadır.

Yerel balıkçılar ve tekne sahipleri geçmişte çabuk ve çok para kazanmak amacıyla yasa dışı göçmen kaçakçılığına bulaşmışlarsa da, günümüzde, göçmen kaçakçılığına yerel denizcilerin desteği bulunmamaktadır.

Yunan güvenlik güçlerinin kendi karasularına giren göçmenlere ait botları Türk karasularına geri ittiği, bunu yaparken de kötü muamele uyguladığı, göçmenlere ait eşyaları gasp ettikleri, hatta cankurtaran malzemelerini dahi aldıkları, batmalarına göz yumdukları yönünde görgü şahitleri ve yazılı ifadeler şeklinde kuvvetli iddialar bulunmaktadır. Bu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

iddialar Uluslararası Af Örgütünün 2013 yılında yayınladığı bir raporda da yer almıştır. Yunanistan'ın bunu bir devlet politikası haline getirdiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Oysa Türkiye ve Yunanistan arasında 2002 yılında yürürlüğe girmiş olan Geri Kabul Anlaşması bulunmaktadır. Anlaşma uyarınca Yunanistan, Türkiye üzerinden geldiği tespit edilen göçmenleri Türkiye'ye iade edebilmektedir. Hatta iade limanları gibi pek çok detay üzerinde de mutabakata varılmıştır. Nitekim anlaşma imzalandığı tarihten bu yana, Yunanistan 111.264 yasa dışı göçmenin Türkiye üzerinden geldiğini iddia etmiş, Türkiye bunun 13 bininin Türkiye'den gittiğini ileri sürmüştür, Yunanistan bunlardan 3.800'ünü teslim etmiştir. Buna karşılık Türkiye 7.968 yasa dışı göçmenin Yunanistan üzerinden Türkiye'ye geldiğini iddia etmiş ancak, Yunanistan bunların sadece 29'unu geri iade almıştır. Dolayısıyla böyle bir anlaşma varken, göçmenleri geri itme ve bu şekilde hayatlarını da tehlikeye atma biçimindeki bir yola tevessül etmenin kabul edilebilir yanı bulunmamaktadır.

Sonuç olarak,

1. Göçmenlerin geri gönderme merkezlerine dağıtım sırasında, GGM'lerin sadece kapasitesinin ve doluluk oranlarının değil, fiziksel özelliklerinin de göz önünde tutulmasında yarar vardır. Nitekim İzmir GGM kapasitesinin altında faaliyet göstermekteyse de, koşulları daha az kişiyi barındırabilecek durumdadır. Buna karşın yeni bir bina olan Aydın GGM'nin daha çok tercih edilmesinde yarar olduğu görülmektedir.

2. GGM'lerde göçmenlerin cep telefonlarına el konulması uygulamasının dayanağı bulunmadığı gibi hakkaniyetli de değildir. Bu şekilde iletişim hakkının kısıtlanmaması gerekmektedir.

3. GGM'lerde yapılan görüşmelerde göçmenler uzun sürelerdir tutulmakta olduklarından şikâyetçi olmuşlardır. Gerçekten de göçmenlerin GGM'lerde tutulma sürelerinin AİHM içtihatları ve diğer uluslararası önerilere uygun olmadığı görülmektedir.

4. Ziyaret edilen GGM'lerin sağlanan olanaklar (tedavi, yiyecek vs.) yönünden herhangi bir eksiğinin olmadığı görülmüş, ayrıca yabancılar tarafından da bir şikayette bulunulmamıştır.

5. Yasa dışı göçle mücadelede sorumlu kuruluşlar olan Emniyet Müdürlükleri ile Jandarma ve Sahil Güvenlik Komutanlıkları titiz ve etkin çalışmalar yürütmektedirler. Bu birimlerin insan kaçakçılığını organize eden şahısların tespiti için etkili çaba sarf ettikleri kanaatine varılmıştır. Yasa dışı göçmenlere karşı onur kırıcı ve kötü muamele

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

yapılmamaktadır. İnceleme yapılan bölgelerde bu yönde hiçbir duyum alınmadığı gibi, göçmenler tarafından başta Sahil Güvenlik Komutanlığı olmak üzere tüm birimlerden memnuniyetleri dile getirilmiştir.

6. Kontrol noktalarının artırılması, bu alanda görev yapan personelin eğitilmesi/bilinçlendirilmesi, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı arasında eşgüdüm, iş birliği, veri paylaşımının olması, ortak toplantıların yapılması yasa dışı göçle mücadelenin kararlı bir şekilde yürütüldüğünü göstermektedir.

7. Yasa dışı göçle mücadelenin en önemli ayağının doğu ve güneydeki kara sınırında olması gerektiği anlaşılmaktadır. Ayrıca sınırdan girdikten sonra yurt içinde de çok uzun bir mesafeyi kat ederek Ege kıyılarına ulaşmaktadırlar. Dolayısıyla emniyet, jandarma, gümrük, istihbarat teşkilatı gibi kurumların etkin bir çalışmayla yasa dışı göçmenleri engellemesi, ayrıca vatandaşların ve medyanın da duyarlı davranması gerekmektedir. Şu aşamada uzun ve girintili-çıkıntılı bir kıyıyı gözetlemek/denetlemekle görevli Sahil Güvenlik Komutanlığı üzerinde ciddi bir yük olduğu görülmektedir.

8. Yasalardaki ağır hükümlere rağmen göçmen kaçakçılarının verilen cezaların azlığı yönünde hem kurumların hem de sivil toplum kuruluşlarının iddiaları bulunmaktadır. Bu iddianın doğruluğu kısmen dahi Komisyonumuzca tespit edilmemiş olmakla birlikte, mer'i mevzuatımızdaki ceza hükümlerinin adli makamlarca daha üst oranlarda uygulanmasının göçmen kaçakçılığına caydırıcı etkisinin olacağı dikkate alınmalıdır.

9. Göçmen kaçakçılığı organizasyonunun büyük illerde gerçekleştiği, maliyetin az kârın fazla olması nedeniyle organizatör bulmanın kolay olduğu, bu kişilerin göçmenlerin hayatını riske eden yöntemleri kullanmaktan çekinmedikleri, göçmenlerin de bu riski göze aldıkları, ancak yapılan organizasyonun detayları hakkında tam bilgiye sahip olamayıp kandırılabilirler veya meçhul bir yola girdikleri, göçmenlerin risk ve bilinmezlik karşısında düşük oranda olsa da kazancı (yeni bir hayat ihtimalini) tercih ettikleri ya da girdikleri yolun sonunda tam bir kazanç elde edeceklerine inandıkları/inandırıldıkları üzülmeye anlaşılmaktadır.

10. Deniz yoluyla yasa dışı geçiş sırasında meydana gelen ölümler, büyük çoğunlukla deniz aracı olarak lastik bot kullanımından kaynaklanmaktadır. Bunlar, karada kolay taşınması ve organizatörler için maliyetinin az olması nedeniyle tercih edilmektedir. Ancak

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

---

eski ve yıpranmış olanlarının kullanılması ve botun alabileceği insan sayısının üstünde göçmen bindirilmesi, batmalara neden olmaktadır. Lastik bot dışındaki deniz araçları (fiber veya tahta tekne gibi) kullanımında da, maliyeti düşük olan eskimiş araçların tercih edilmesi ve aşırı derecede göçmen bindirilmesi batmaların temel nedenidir. Ayrıca sebebi bilinmemekle birlikte, yakalanacaklarını anladıklarında göçmenlerin botlarını kasten batırdıkları durumlar da mevcuttur. Yasa dışı geçişleri ve ölümleri önlemek bakımından, lastik botların veya diğer araçların temini sırasında alınabilecek tedbirler üzerinde düşünülmesinde fayda vardır.

11. Göçmenlerin organ mafyasınca kullanıldıkları yönünde bir bilgi bulunmamaktadır. İdari kurumlar şimdiye kadar ne organları alınmış bir cesede rastladıklarını ne de böyle bir rapor gördüklerini ifade etmişlerdir.

12. Denizde yakalanıp il merkezlerindeki GGM'lere gönderilecek yabancılar için, araç tesisi ve diğer harcamalar yönünden yerel mercilere ödenek sağlanmasında yarar vardır.

13. Yunanistan tarafından göçmenlerin Türk karasularına geri itilmesi yönünde kuvvetli iddialar bulunmaktadır. Tespit edilen hadiselerin, insan hayatı ön plana alınarak diplomatik kaygılara düşülmeden Dışişleri Bakanlığınca Yunanistan tarafına bildirilmesi, ayrıca diğer ilgili uluslararası kuruluşların da bilgilendirilmesi gerekmektedir.

14. Yasa dışı göçmenlerin hemen hepsinin öncelikle Yunanistan'a geçmeyi amaçlaması karşısında, Türkiye tarafından bu manada bir fedakârlıkta bulunularak, Yunanistan ile geri kabul anlaşması yapılmıştır. Böylece Türkiye büyük bir külfete katlanmayı 2002 yılından beri kabul etmektedir. Ancak Yunanistan bunu dahi işletmemekte göçmenleri geri iterek gayrimeşru bir yol denemekte ve göçmenlerin hayatını tehlikeye sokmaktadır. Uluslararası kamuoyunca da bilinen bu durum karşısında Avrupa Birliğinden etkin adımlar atması beklenmektedir.

15. 16 Aralık 2013 tarihinde imzalanan ve kısaca "geri kabul anlaşması" olarak bilinen "Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği Arasında İzinsiz İkamet Eden Kişilerin Geri Kabulüne İlişkin Anlaşma" kamuoyunda çokça tartışılmış, ilk kez böylesi bir anlaşma imzalanıyor gibi bir algı oluşturularak, bunun ülkemizin zararına olacağı ifade edilmiştir. Oysa zaten Türkiye'nin pek çok devletle geri kabul anlaşması bulunmaktadır. Bu anlaşmalar sebebiyle binlerce göçmen ülkemize iade edilmiş, yine binlercesi de Türkiye tarafından diğer ülkelere iade edilmiştir. Dolayısıyla Avrupa Birliği ile yapılan geri kabul anlaşmasının beklendiği gibi bir zarar getirmeyeceği düşünülmektedir.

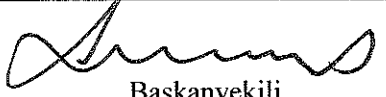

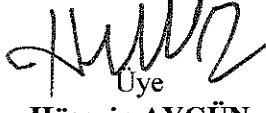

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU

Toplantı No : 32

30.04.2014

Konu : Ege Kıyılarında (İzmir–Aydın) Gerçekleşen Yasa Dışı Göç Hakkında İnceleme Raporu kabul edilmiştir.

 Başkan Ayhan Sefer ÜSTÜN Sakarya Milletvekili	İmzada bulunamadı Başkanvekili Nevzat PAKDİL Kahramanmaraş Milletvekili	 Başkanvekili Levent GÖK Ankara Milletvekili
Sözcü Yalçın AKDOĞAN Ankara Milletvekili	Katip Reşat DOĞRU Tokat Milletvekili	Üye Murat BOZLAK Adana Milletvekili
 Üye Mehmet METİNER Adıyaman Milletvekili	İmzada bulunamadı Üye Mehmet Kerim YILDIZ Ağrı Milletvekili	Üye Sinan Aydın AYGÜN Ankara Milletvekili
Üye Mustafa ERDEM Ankara Milletvekili	İmzada bulunamadı Üye Ülker GÜZEL Ankara Milletvekili	İmzada bulunamadı Üye Ziver ÖZDEMİR Batman Milletvekili
Üye Tufan KÖSE Çorum Milletvekili	Üye Atila KAYA İstanbul Milletvekili	Üye Mahmut TANAL İstanbul Milletvekili
 Üye Hamza DAĞ İzmir Milletvekili	 Üye Sıtkı GÜVENÇ Kahramanmaraş Milletvekili	Üye Ahmet Salih DAL Kilis Milletvekili
İmzada bulunamadı Üye Kerim ÖZKUL Konya Milletvekili	 Üye Ayşe TÜRKMEÑOĞLU Konya Milletvekili	İmzada bulunamadı Üye Veli AGBABA Malatya Milletvekili
İmzada bulunamadı Üye Abdurrâhim AKDAĞ Mardin Milletvekili	 Üye İhsan ŞENER Ordu Milletvekili	Üye Cemal Yılmaz DEMİR Samsun Milletvekili
 Üye Hüseyin AYGÜN Tunceli Milletvekili	 Üye Kemal AKTAŞ Van Milletvekili	

Komisyon raporlarına, <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/index.htm>
adresinden ulaşabilirsiniz.

Adres: TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu 06543 Bakanlıklar-ANKARA

Tel: 0 312 420 5406 – 420 5399   **Faks:** 0 312 420 5394

E-posta: insanhaklari@tbmm.gov.tr